

СУЧАСНІ ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ СУТНІСТЬ І МОЖЛИВОСТІ

Сніжана БОГОМАЗ-НАЗАРОВА

Розглядається необхідність впровадження сучасних технологій у систему освіти України, сутність поняття та можливості новітніх педагогічних технологій, їх важливість для освітнього процесу.

The necessity of introduction of modern technologies is examined for the system of formation of Ukraine, essence of concept and possibility of the newest pedagogical technologies, their importance for an educational process.

За останні роки все більше уваги приділяється якості освіти, універсальності підготовки майбутнього вчителя, його адаптованості до міжнародного ринку праці; навчальний процес орієнтується на індивідуалізацію, інформатизацію, визначальну роль освіти у забезпеченні розвитку цілісної особистості. Це особливо актуально в

період становлення системи вищої освіти в Україні, яка чітко визначила орієнтир на входження в освітній і науковий простір Європи, здійснює модернізацію освітньої діяльності з урахуванням європейських вимог.

Мета освіти на сучасному етапі її розвитку полягає в підготовці висококваліфікованих спеціалістів, які, використовуючи новітні технології у навчанні, вихованні, науково-дослідницькій і методичній роботі, здатні забезпечити перехід від індустріального суспільства до інформаційно-технологічного. За цих обставин ставляться вимоги щодо формування особливих рис, якими мають володіти фахівці: творчість, ініціатива, мобільність. Важлива роль відводиться саме фаховій підготовці підростаючого покоління з урахуванням найсучасніших досягнень науки, техніки та технології, використовуючи найновітніші методи навчання для забезпечення його високої якості. І це насамперед стосується вчителя трудового навчання, бо саме перед ним стоїть завдання виховати у дітей любов до праці, розвинути їх як творчих особистостей, професійно зорієнтувати і підготувати до майбутньої трудової діяльності.

Незаперечною є необхідність становлення всебічно розвиненої, духовно збагаченої особистості, але це повинно відбуватись поряд з процесом професійно-орієнтованої діяльності людини, а не за рахунок часу, відведеного на отримання життєво необхідних практичних навичок. Лише глибоке засвоєння матеріалу фахових дисциплін та предметів методичного характеру є головним критерієм конкурентоспроможності на професійному ринку праці.

У державній Національній програмі «Освіта» зазначено, що реформування системи освіти має стати основою відтворення інтелектуального та духовного потенціалу народу, виходу вітчизняної науки, техніки на світовий рівень; зміст освіти та шляхи її реформування повинні відповідати потребам суспільства, при цьому необхідно враховувати певні особливості гуманізації освіти, трудової підготовки через впровадження поліваріантності освітніх програм, інноваційних технологій навчання тощо.

Науково-технічний прогрес зумовив вдосконалення техніки не тільки на виробництві, але й технологізацію освіти. У відповідності до подання навчального матеріалу, способів його передачі, сприйняття матеріалу, вивчення та відтворення, узагальнення вивченого та його застосування на практиці, способів та методів дидактичних впливів можна говорити про різні види сучасних технологій – освітні або педагогічні, інформаційні, біологічні (фізіологічні особливості) і т.д.

У педагогічній науці особливий інтерес становить еволюція поняття «педагогічна технологія», аналіз якої дає можливість прогнозувати сучасні технологічні тенденції в освіті. Зміна змісту цього поняття передбачила зміну терміну «освітні технології» на «педагогічні технології». Розвиток педагогічної технології пов'язаний із типами (видами) навчання, сутність яких розкривається у відповідній технології.

Становлення уявлень про педагогічні технології відбулося в 60-х роках XX ст. Але окремо поняття «педагогічна технологія» не існувало. Воно ототожнювалось з поняттям «навчальна технологія».

В 70-х роках Асоціація США з питань педагогічних комунікацій та технологій опублікувала офіційне визначення педагогічної технології: комплексний, інтегрований процес, який включає людей, ідеї, засоби і методи організації діяльності для реалізації проблем, що охоплюють основні аспекти засвоєння знань.

Зміст наукового терміну «педагогічна технологія» містить певну структуру, яка повинна відтворюватися у відповідній діяльності. Ця структура містить такі взаємопов'язані елементи: зміст навчальної діяльності, її цілі, дидактичні засоби для реалізації навчально-пізнавальної діяльності, методологічні основи та суб'єктивний фактор.

Ми не можемо говорити про педагогічні технології як окреме поняття. Адже їхні методичні особливості, засоби впливу принципово не відрізняють їх від інших видів технологій; вони переплітаються між собою. Наприклад, енциклопедичний словник дає таке визначення виробничій технології: «Технологія – це сукупність методів обробки та виготовлення сировини в процесі виробництва продукції» [5]. Тобто, якщо співвіднести поняття «технології» до системи вчитель – учень – інформація, то можна сказати, що технологія – сукупність прийомів, методів, завдань та засобів, які виявляють певні закономірності (фізичні, хімічні, фізіологічні тощо) з ціллю виявлення та використання на практиці найбільш прийнятних в даний момент, найефективніших для досягнення найкращих результатів. Порівнюючи ці два визначення, бачимо, що суттєво вони не відрізняються. Це означає, що поняття виробничої та навчальної діяльності можна ототожнити.

Але і говорити про повне ототожнення ми не можемо, адже є певні специфічні особливості: наявність виховного компонента й необхідності врахування суб'єктивного фактору та дидактичного аспектів проблеми.

Адаптація нових технологій у сфері освіти особливо чітко простежується за таким показником, як впровадження в навчальний процес нових інформаційних технологій [3].

Педагогічна технологія дає можливість повторювати і відтворювати результати. Адже педагогічні технології – це систематичний метод планування, застосування й оцінювання всього процесу навчання і засвоєння знань шляхом врахування людських і технічних ресурсів та взаємодії між ними для досягнення більш ефективної форми (за визначенням ЮНЕСКО). Педагогічні технології розвивались у вигляді дидактичних систем, які не зникають у минуле, а трансформуються у прогресивніші.

В українських публікаціях можемо спостерігати дуже багато визначень педагогічних технологій. Тобто говорити про якесь остаточне або однозначне визначення ми не можемо. Проводячи аналіз означень цього поняття у педагогіці, ми можемо сказати, що педагогічна технологія – це і методична робота вчителя, і поєднання методів, засобів і різних форм навчання, які впливають на розвиток, освіти, навчання і виховання особистості людини, а сукупність цього дасть можливість отримати очікуваний результат.

«Педагогічна технологія поєднує в собі упорядковану сукупність дій, операцій і процедур, покликаних забезпечувати діагностичний і гарантований результат в умовах навчального процесу, що постійно змінюється», як зазначає С.У. Гончаренко [3].

Зміст наукового терміну «педагогічна технологія» містить певну структуру, яка повинна відтворюватись у відповідній діяльності. Ця структура містить такі взаємопов'язані елементи: зміст навчальної діяльності, її цілі, дидактичні засоби для реалізації навчально-пізнавальної діяльності, методологічні основи та суб'єктивний фактор.

Зміст і сутність педагогічної технології можна відобразити у такій схемі:

Педагог → зміст (цілі) → завдання → засоби (методи) → сучасні технології (прийоми) ↔ суб'єкт навч. діяльності → продукт діяльності.

До вибору засобів (методів) навчання вчитель приступає після того, як визначено навчальні і виховні цілі, тобто ідеально передбачено (мисленнєво) кінцевий результат, зміст і структура навчального матеріалу, завдання, які ставить перед собою вчитель, але учні мають теж розуміти мету і зміст завдання. Вибір методів залежить від вікових особливостей учнів, від характеру і змісту навчальної дисципліни, тобто є методи, які використовуються в більшості навчальних дисциплін: бесіда, вправи і т. д., і є такі, що використовуються здебільшого для певної групи дисциплін: лабораторні роботи на уроках фізики або хімії. Методи охоплюють низку видів і прийомів взаємопов'язаної діяльності вчителя і навчальної діяльності учнів. У даній схемі одним з важливих прийомів діяльності вчителя виступає використання сучасних технологій, причому цей

процес є двостороннім, тобто не тільки вчитель, але й учні, використовуючи новітні технології, полегшують свою навчальну діяльність для досягнення найкращих результатів.

Педагогічна технологія є комплексом педагогічних впливів, що ґрунтуються на нових досягненнях науки і гарантують досягнення більш високого рівня навченості і вихованості.

Поняття педагогічних технологій є дуже важливим і актуальним на сьогоднішній день. Розкрити його сутність, глибоко проаналізувати є ціллю нашого дослідження.

Сьогодні наш аналіз дозволяє лише стверджувати, що будь-яка технологія повинна бути гнучкою, тобто відповідати певним обставинам. Реалізація технологій навчання відбувається під час навчального процесу. При цьому вчитель або викладач повинен ретельно підготуватися до нього, продумати, передбачити кінцевий результат, застосувати всі належні методи, прийоми, засоби. Технологія буде працювати краще, якщо учні внутрішньо будуть мати прагнення до навчання. Адже навчання і виховання, здійснені примусово, не будуть ефективними, не дадуть очікуваного результату. Тобто мета будь-якої технології – це допомогти підростаючим поколінням стати людиною в повному розумінні цього слова.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Державна Національна програма «Освіта». – К., 1994.
2. Іваницький.С.О. Змістовий аналіз поняття «Технологія навчання фізики»// Фізика та астрономія в школі.– 2002. – №1. –С.11.
3. Методика навчання і наукових досліджень у вищій школі: Навч. посіб. / С. У. Гончаренко, П. М. Олійник, В. К. Федорченко та ін.; За ред. С. У. Гончаренка, П. М. Олійника. – К.: Вища шк., 2003. – 323 с.
4. Подласий И. П. Педагогика. Общие основы процесса обучения. – М., 1999.
5. Советский энциклопедический словарь / Гл.ред.А.М.Прохоров.–3-е изд. – М.: Сов. Энциклопедия,1985. – 1600с.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Богомаз-Назарова Сніжана Миколаївна – аспірант кафедри фізики та методики її викладання КДПУ ім. В.Винниченка.

Наукові інтереси: впровадження в систему освіти України новітніх педагогічних технологій.